

Vries tot op de bodem

Beschrijving

Tijdens deze wandeling brengen we je naar plekken waar je aan de bodem de geschiedenis van het landschap kunt aflezen. Loop mee en leer Vries tot op de bodem kennen! Het gebied waar je wandelt, maakt onderdeel uit van De Hondsrug UNESCO Global Geopark. De wandeling voert langs genummerde informatieborden, terwijl een groot informatiebord bij het aardkundig monument gedetailleerde informatie verstrekt over de ijstijdgeologie terplekke. Een gedetailleerde beschrijving van de route is verkrijgbaar bij het TIP, Schultestraat 4 in Vries.

Van de route is ook een on-line folder beschikbaar: [Vries_tot_op_de_bodem\(1\)](#)

Zand van de oerrivier Eridanos

Hoog en droog in Vries kun je je moeilijk voorstellen dat de grond onder onze voeten er heel vroeger nog niet was! Eens lag hier de zee. Twaalf miljoen jaar geleden begon vanuit het oosten de rivier Eridanos deze kant op te stromen. Het zand dat het water meevoerde, deed er miljoenen jaren over om een enorme delta aan de rand van de Noordzee uit te bouwen. Het noorden van Nederland kwam boven water! Onderweg zie je langs de slootkant van de Oosterwaterweg wit zand dat de Eridanos rivier hier naartoe bracht. Het Eridanos zand wordt in de verschillende grote zandgroeves in Drenthe gewonnen.

Ijstijden in beeld

Geologen hebben uitgeplozen dat Noord-Nederland in de Elster-ijstijd voor het eerst door schuivend landijs werd bedekt. Het moet zo'n 450 duizend jaar geleden zijn. Dit is te zien in het Aardkundig Monument, een twee meter hoge zandafgraving. Het bodemprofiel hier laat zien wat de laatste drie ijstijden met onze bodem hebben gedaan. Het smeltwater van de Elster-ijstijd voerde de onderste laag spierwit zand aan, te zien onder in het aardkundig monument.

Aardkundig monument bij Vries

Stuwwallen

Na de Elster-ijstijd en het Holstein interglaciaal kwam het geweld van de Saale-ijstijd. Een honderden meters dikke laag ijs walste over het land. We hebben aan de beweging van het Saale ijs, zo'n 150 duizend jaar geleden, de stuwwallen in Nederland (Veluwe, Utrechtse Heuvelrug) en ook de Hondsrug te danken, evenals de Rolderrug waar Vries en Donderen op liggen. Tussen de ruggen ontstonden beekdalen, zoals dat van de Grote Masloot en de Drentsche Aa

Saale ijskap over Europa

Het ijs liet een dikke laag gletsjerpuin achter. Geologen noemen het keileem. In het Aardkundig Monument ligt een restantje van de keileem als een dunne kronkelende band tussen twee dikke lagen zand.

Zwerfkeien

Het Saale-ijs bracht niet alleen keileem maar ook onvoorstelbare hoeveelheden zwerfkeien vanuit Scandinavië hierheen. In de berm van de Nieuwe Rijksweg midden in Vries ligt een enorme flint die naar schatting 15 duizend kilo zwaar is. De keien bij het aardkundig monument komen uit een sleuf voor de nabijgelegen aargasleiding.

De mensen hebben altijd dankbaar van deze zwerfkeien gebruikgemaakt. Om hun hunebedden mee te bouwen, maar bijvoorbeeld ook om als fundament van de middeleeuwse dorpskerk van Vries te dienen. Recentelijk legde kunstenaar Derk den Boer ze neer als monument voor het Meisje van Yde. Het labyrint-vormige monument heet "[Gebroken Cirkel](#)".

Reconstructie van het Meisje van Yde

Eindeloze zandvlakte

De laatste ijstijd was de Weichsel-ijstijd, die aanbrak na de warme periode van het Eemien. Het landijs kwam niet tot aan onze streken. Wel werd het hier zo koud dat de grond permanent bevroren bleef. Geologen hebben uitgerekend dat de zeespiegel destijds honderd meter lager lag!?

Poolstormen joegen het zand over de eindeloze kale vlakten. Dikke lagen zand streken de plooien van de vorige ijstijd in het landschap grotendeels glad. Het bovenste gedeelte van het Aardkundig Monument bestaat uit dit dekzand afkomstig uit de Weichsel-ijstijd.

PingoruÃnes

Door spleten in de bevroren grond kwam in de Weichsel-ijstijd grondwater naar boven dat meteen bevroor. Maar het water bleef komen en groeide uit tot een tientallen meters hoge ijsheuvel, ofwel een pingo. Na het smelten van het ijs bleef een diepe kuil achter waar water in bleef staan. We noemen ze [pingoruÃnes](#). Later groeiden ze vol met veen. De wandeling komt langs de pingoruÃnes het Holtveen en het Ronde Veen.

Panorama van het Holtveen, een pingoruÃne

Mens en landschap

Vijfduizend jaar geleden vestigden zich hier de eerste boeren die bezit van het landschap namen. De route brengt u langs prehistorische plaatsen als De Holten en de Welterberg en de vindplaats van het Meisje van Yde. Reeds in de prehistorie hakten de boeren delen van de bossen om en legden ze er hun akkers aan. In de middeleeuwen ging men daarmee door. De naam Holtesch herinnert aan de aanwezigheid van bos. De boeren maakten het beekdal toegankelijk om er hun vee te weiden en hooi te oogsten. Schapen moesten het heideveld op om â??s avonds hun mest naar de schaapskooi te brengen. Nog in de vorige eeuw speelde de Welterberg een rol in de paasviering.

Esdorp Vries

In de vroege middeleeuwen begon het esdorp Vries zich op de huidige plaats te ontwikkelen. Tot op de dag van vandaag is de brink het middelpunt van het dorp. Aan de Brink staat de deels twaalfde-eeuwse tufstenen Bonifatiuskerk, Ã©Ã©n van de oudste kerken van Drenthe. Het verhaal gaat dat in het jaar 775 de prediker Willehad de Drenten tot het christendom bekeerde en hier het eerste houten kerkje in Drenthe bouwde. Vergeet niet een bezoekje te brengen aan het museumje in de kelder van de kerk, waar onder andere een oud torenuurwerk is opgesteld.

Contactgegevens

Kerk Vries

- [Brink 3](#)
[9481 BE Vries](#)
- [0592-268850](#)

Knooppunten route

1Bord Kerk en Brink

â?ç Neem tegenover de kerk Domnies Pattie.

â?ç Aan het eind van het paadje even rechtsaf en meteen links, Veenkampen. Weg rechtdoor vervolgen langs waterplas, Esveen. Links aanhouden doodlopende weg in.

â?ç Aan het eind van de weg linksaf over asfaltpaadje langs de esrand.

2Bord rand Holtesch

â?ç Rechtsaf langs doorgaande weg, Hooijdijk.

â?ç Na twee haakse bocht bospad linksaf. In bos op splitsing rechts aanhouden. Paadje naar rechts negeren. Op volgende splitsing rechts aanhouden.

â?ç Einde pad bij groen hek zandweg rechtsaf. Zandweg volgen tot verharde weg.

3Bord Vondsten

â?ç Op verharde weg rechtsaf

4Bord Beekdal Grote Masloot

â?ç Op driesprong rechtsaf richting Vries. (Eventueel ruiterspad links van de weg nemen.)

â?ç In haakse bocht naar rechts brede zandweg rechtdoor. Asfaltweg oversteken en zandweg blijven volgen.

â?ç Einde zandweg even naar links en meteen rechtsaf door klaphek de Welterberg op. Langs het â??konijnenpaadjeâ?? het heideveld oversteken.

5Bord SBB Welterberg

â?ç Na klaphek asfaltweg rechtsaf.

â?ç In haakse bocht asfaltweg schelpenpaadje linksaf.

â?ç Op viersprong schelpenpaadje verlaten en zandweg rechtdoor.

â?ç Bij doorgaande Noordenveldweg even rechtsaf en vervolgens linksaf de weg oversteken naar de Veenweg.

NB: VERKORTE ROUTE Neem bij de kruising met de Noordenveldweg de Molenstraat rechtsaf. Op de driesprong links aanhouden en via de Schultestraat terug naar startpunt.

â?ç Op Veenweg eerste asfaltweggetje links. Einde weggetje zandweg met slagboom rechtsaf.

â?ç Einde zandweggetje asfaltweg linksaf (Oostwaterseweg).

6Bord Ronde Veen

â?ç Een typische PingoruÃne. Ga verder op de Oostwaterseweg, net voorbij de bocht naar links

7Bord Eridanos Zand

â?ç Een ontsluiting van zand van vÃÃr de ijstijden.

â?ç Bij tweede bocht via klaphekjes naar het Aardkundig Monument.

â?ç In deze oude zandgroeve zijn de sporen van de laatste 3 ijstijden te zien. Let op het mooie informatiebord!

8Aardkundig monument Steilrand Donderen

â?ç Na bezoek aan het monument naar de Oostwaterseweg teruggaan.

â?ç Einde Oosterwaterweg asfaltweg linksaf op de Veenweg.

â?ç Bij bord Meisje van Yde betonfietspad rechtsaf naar de Runslot.

9Bord Boekweitenveen

â?ç Bij het monument "Broken Circle" even linksaf gaan voor het informatiebord over het Meisje van Yde

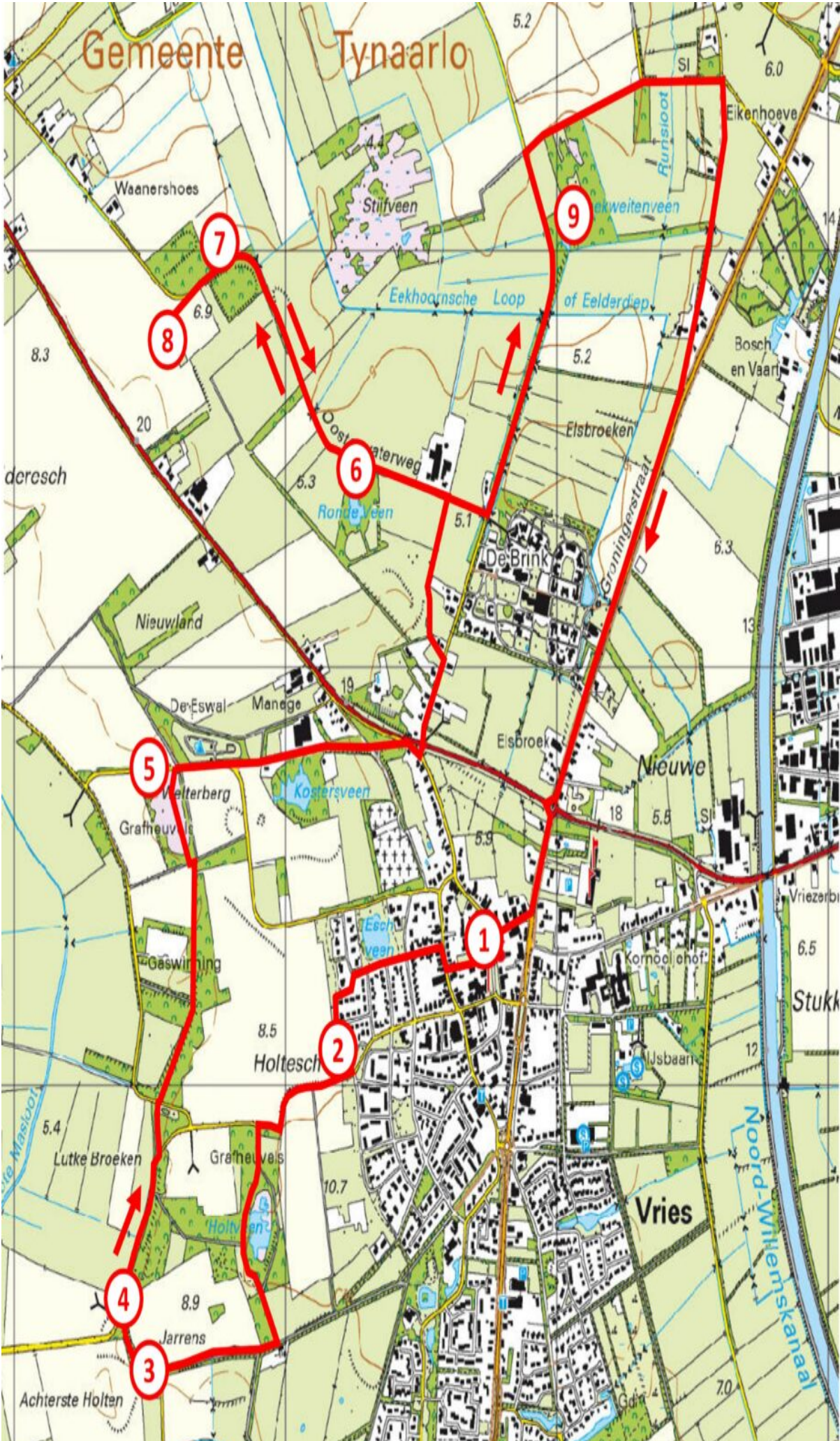
â?ç Vervolg het betonpad rechtdoor

â?ç In de haakse bocht rechtsaf op zandpad met fietspad, de Verlengde Kerkweg

â?ç Aan het einde van de zandweg rechtsaf via het fietspad langs de Groningerstraat en bij de rotonde rechtdoor het dorp in

â?ç In het dorp rechtsaf op de Oude Rijksstraatweg en zo terug naar het startpunt bij de kerk.

Routekaartje Vries met bordnummers

De wandelroute

De wandelroute “Vries tot op de bodem” was een gezamenlijk initiatief van de provincie Drenthe en de gemeente Tynaarlo. In 2015 werd de wandeling officieel geopend door wethouder Hofstra en gedeputeerde Stelpstra. De route voert langs een tiental informatieborden met informatie over de ijstijdingeologie, het landschap, natuur en historie.